

Dato: 25. juni 2026
Sagsnr.: 24/01351
Sagsbehandler: IDAPEG

AFGØRELSE FRA MILJØ- OG FØDEVAREKLAGENÆVNET

Miljø- og Fødevareklagenævnet

Toldboden 2
8800 Viborg

OPHÆVELSE og HJEMVISNING i sag om fredning af Næstved Øvelsesplads i Næstved Kommune

Tlf.: 72 40 56 00
CVR-nr.: 37795526
Nævnets e-mail:
mfkn@naevneneshus.dk
www.naevneneshus.dk

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, jf. § 40.¹

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falsters afgørelse af 16. januar 2024 om ikke at gennemføre fredning af Næstved Øvelsesplads i Næstved Kommune og hjemviser sagen til fornyet behandling ved fredningsnævnet.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.² Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt den pågældende. Er afgørelsen offentliggjort, regnes fristen dog altid fra bekendtgørelsen, jf. naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af klagenævnet, jf. § 1 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, der har behandlet sagen i den læge afdeling, jf. § 3, stk. 1, nr. 10, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 om naturbeskyttelse.

² Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet, som ændret ved lov nr. 900 af 21. juni 2022 om ændring af museumsloven, lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet og forskellige andre love.

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	3
2.	Sagens forhistorie	3
3.	Baggrunden for fredningsforslaget	3
4.	Fredningens afgrænsning	4
5.	Beskrivelse af fredningsområdet	4
6.	Fredningsbestemmelser i fredningsforslaget	6
7.	Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falsters afgørelse	8
7.1	Fredningsnævnets behandling af sagen.....	8
7.2	Fredningsnævnets afgørelse og begrundelse.....	10
8.	Klagens indhold	11
9.	Bemærkninger under sagens behandling i Miljø- og Fødekla- genævnet.....	12
9.1	Hensigtserklæring	12
9.2	Forsvarets bemærkninger	13
10.	Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af sagen.....	14
10.1	Det retlige grundlag.....	14
10.2	Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger	14
10.3	Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger.....	15
10.4	Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse	15

1. Indledning

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 16. januar 2024 truffet afgørelse om ikke at gennemføre en fredning af Næstved Øvelsesplads i Næstved Kommune.

Fredningssagens rejsning blev offentligt bekendtgjort den 4. juli 2023. Fredningsforslaget er rejst af Danmarks Naturfredningsforening og Næstved Kommune, jf. naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 3.

Fredningen omfatter et areal på i alt ca. 179 ha, der ejes af Forsvaret.

Formålet med fredningen er ifølge fredningsforslaget navnlig at bevare de enestående naturværdier, som Næstved Øvelsesplads rummer, og at offentlighedens adgang sikres i al fremtid, også hvis de militære aktiviteter i området engang ophører.

Fredningsnævnets afgørelse om ikke at gennemføre fredningen er påklaget af Danmarks Naturfredningsforening, jf. naturbeskyttelseslovens § 43.

Da fredningsnævnet ikke har fredet arealet, er der ikke udmålt erstatning og godtgørelse. Der foreligger derfor ikke en pligt til at prøve fredningsnævnets afgørelse i sin helhed, jf. lovens § 42.

2. Sagens forhistorie

Næstved Øvelsesplads blev etableret i 1940 i forbindelse med, at Gardehusarregimentet flyttede til Næstved. Regimentet forlod byen i 2003, hvorefter øvelsespladsen blev overtaget af Vordingborg Kaserne.

I 2006 rejste Danmarks Naturfredningsforening en fredningssag for det militære øvelsesområde samt de privatejede omkringliggende skove, i alt 539 ha. Baggrunden for fredningssagen var, at det var besluttet af afhænde øvelsespladsen, og at der havde været ønske om at anlægge større veje i området. Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster gennemførte fredningen i 2007, men Naturklagenævnet afviste at gennemføre fredningen, efter at staten besluttede at opretholde området til forsvarsformål. Naturklagenævnet udtalte i afgørelsen af 29. juni 2009, at området rummer væsentlige landskabelige, kulturhistoriske, rekreative og naturmæssige værdier, som er beskyttelsesværdige.

3. Baggrunden for fredningsforslaget

Det fremgår af fredningsforslaget, at sagsrejserne gennem en fredning ønsker at sikre, at de enestående naturværdier, som Næstved Øvelsesplads rummer, bevares, og at offentlighedens adgang sikres i al fremtid, også hvis de militære aktiviteter i området engang ophører.

Det fremgår af fredningsforslaget, at sagsrejserne ikke er bekendt med aktuelle planer om nedlukning eller salg af skydeterrænet. Sagsrejserne har dog bemærket, at Forsvaret siden 1974 har frasolgt og opsagt lejeaftaler på

samlet ca. 3.000 ha overflødiggjorte træningsarealer. Fredningsforslaget afspejler derfor ifølge sagsrejserne en rettidig omhu for at beskytte områdets store naturværdier, landskabelige kvaliteter og rekreative anvendelsesmuligheder.

Det fremgår videre af fredningsforslaget, at Danmarks Naturfredningsforening og Forsvaret har indledt et samarbejde om at beskytte naturen på Forsvarets øvelsesområder gennem såkaldte "hvilende fredninger". Formålet med en hvilende fredning er, at Forsvarets brug af arealerne ikke begrænses, men at områdernes naturværdier undergives en varig beskyttelse, hvis Forsvaret en dag måtte afhænde arealerne. Lignende fredninger er tidligere gennemført for både Høvelte, Sandholm, Sjælsmark Øvelsesplads i Nordsjælland og for Hyby Fælle ved Fredericia.

4. Fredningens afgrænsning

Fredningsområdet afgrænses mod øst og vest af skovene Skytteskov og Fredskov, mod nord af landbrugsjord og offentlig vej og mod syd af en gammel jernbanestrækning, som er omdannet til cykelsti.

5. Beskrivelse af fredningsområdet

Landskab og geologi

Det fremgår af fredningsforslaget, at Næstved Øvelsesplads ligger i et afvekslende og kuperet moræneterræn. Området fremstår som et stort græs- og blomsterklædt overdrevsområde med spredte buske, krat og levende hegn. Jorden er sandblandet lerjord i den nord- og østlige del og lerblandet sandjord i den sydvestlige, og består af aflejringer fra de store gletsjere, som dækkede Danmark i slutningen af den seneste istid for 12-15.000 år siden.

Ifølge fredningsforslaget indgår området landskabsmæssigt i et større sammenhængende terræn, der udgør et væsentligt eksempel på landskabsdannelsen i Danmark.

Naturtyper, dyre- og planteliv

Det fremgår af fredningsforslaget, at ca. 164 ha, svarende til ca. 92 % af fredningsområdet, er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3. Om overdrevsarealerne i fredningsområdet fremgår det, at disse ikke har været gødet eller sprøjtet i 40-45 år, hvilket betyder, at flere nøjsomme plantearter har fundet fodfæste i området. Det er i fredningsforslaget oplyst, at overdrevene indeholder bl.a. alm. merian, alm. kællingetand, prikbladet perikon, humlesneglebælg, farve-reseda og alm. slangehoved samt hulkra- vet kodriver.

Om naturen i området fremgår det videre af fredningsforslaget, at området tidligere har været omfattende drænet af hensyn til militære aktiviteter. Det er videre oplyst, at Forsvaret i de senere år har hævet vandstanden flere steder med henblik på at forbedre de naturlige hydrologiske forhold og dermed naturindholdet i området. Området rummer et betydeligt antal søer,

moser og vandhuller, herunder periodiske vandhuller opstået som følge af kørsel med tunge køretøjer. Området indeholder derudover kun få vandløb og grøfter.

Om dyrelivet i området fremgår det af fredningsforslaget, at område er hjemsted for en række almindelige pattedyr, og at mange rovfugle både yngler og fouragerer i området, herunder bl.a. fjeldvåge og spurvehøg. Videre fremgår det, at bl.a. grågås, gråstrubet lappedykker, sumpmejse og nattergal yngler i vådområderne. Det fremgår videre, at der er en bestand af markfirben umiddelbart vest og syd for området, og sagsrejserne har på den baggrund anført, at det er meget sandsynligt, at markfirben også er, eller vil kunne etablere en bestand på selve øvelsesområdet. Desuden findes stor vandsalamander og klokkefrø også i området, ligesom snog, lille vandsalamander, grøn frø og springfrø er registreret på øvelsespladsen. Området er desuden hjemsted for en righoldig insektfauna, herunder mindst 15 forskellige sommerfugle, hvoraf flere er indikatorarter for overdrev.

Om floraen i området er det i fredningsforslaget oplyst, at området ikke rummer meget sjældne arter, men at arterne skovhullæbe, blå og gul anemone samt flere af de mindre almindelige svampearter findes i området.

Fortidsminder spor

Der er ingen fredede fortidsminder inden for fredningsområdet.

Offentlighedens adgang

Der er offentlig adgang på øvelsespladsen, når der ikke er øvelsesmæssige aktiviteter. Det fremgår af fredningsforslaget, at terrænet bl.a. anvendes til hundeluftning, ridning, cykling og gåture, og at de primære brugere af terrænet er lokale borgere fra nærområdet.

Naturpleje og naturgenopretning

En del af området afgræsses i regi af et rewildingprojekt med ca. 30 heste og ca. 80 stykker kvæg.

Natura 2000

Der er ikke udpeget Natura 2000-område inden for fredningen.

Nærmeste Natura 2000-område er nr. 163 Suså, Tystrup-Bavelse Sø, Slagmosen, Holmegårds Mose og Porsmose, der ligger ca. 3 km fra øvelsespladsen.

Fredskovspligt

Der er fredsskovpligt på et enkelt delareal på ca. 3 ha i henhold til reglerne herom i skovloven.³

³ Lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023 om skove.

Planmæssige forhold

Næstved Øvelsesplads er i sin helhed beliggende i landzone. Området er i kommuneplanen udlagt som naturbeskyttelsesområde med enkelte pletter af lavbundsareal, og hvor skovrejsning er uønsket.

6. Fredningsbestemmelser i fredningsforslaget

Fredningsforslaget af 6. februar 2023 indeholdt følgende fredningsbestemmelser:

”§ 1 Fredningens formål

Fredningen har til formål

1. at bevare og forbedre områdets naturværdier, med særligt fokus på bevarelse af levesteder for sårbare og truede arter, samt områdets variationen af forskellige naturtyper, når Forsvarsministeriets brug af arealet ophører.
2. at de landskabelige og naturmæssige kvaliteter bevares og forbedres,
3. at områdets fremtidige rekreative anvendelse bevares og forbedres,
4. at skabe grundlag for naturpleje, og
5. at medvirke til overholdelsen af Danmarks internationale traktatmæssige forpligtelser med hensyn til at beskytte naturen.

§ 2 Den militære anvendelse

Stk. 1. Fredningen indebærer ingen begrænsninger i anvendelsen eller driften af det fredede område så længe Forsvarsministeriet råder over området, og så længe hovedformålet med anvendelsen af arealerne understøtter forsvarsformål, beredskabsformål eller øvrige lignende samfundsinteresser og –opgaver.

Stk. 2. Forsvarsministeriet kan løbende tilpasse drift og pleje af omhandlede areal, så det til enhver tid opfylder operative behov. Fredningsbestemmelserne, §§ 3-10, er således ikke gældende så længe Forsvarsministeriet råder over arealerne. De er således ikke til hinder for f.eks. opførelse af bygninger, infrastruktur og træningsfaciliteter, eller for aktiviteter, som Forsvarsministeriet gennemfører i området.

Stk. 3. Tilsvarende er fredningen ikke til hinder for opsætning af friluftsfaciliteter som fugletårne, borde/bænke, formidlingsskilte, udsigtsplatforme og lignende, der understøtter den almene rekreative anvendelse i det omfang, dette er foreneligt med forsvarsaktiviteterne.

Stk. 4. Fredningsbestemmelsernes §§ 3-10 træder først i kraft den dag, hvor Forsvaret ikke længere ejer arealerne eller meddeler, at anvendelsen af arealerne til militære formål definitivt opgives helt eller delvist. Sker dette i etaper, træder fredningen i kraft efterhånden som arealerne ikke længere skal anvendes til militære formål.

§ 3 Bevaring af området

Stk. 1. Fredningsområdet fremtræder overvejende lysåbent med spredte buske og træer, og i en mosaik af overdrev, moser og småsøer. Fredningsom-

rådet skal bevares i dets nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation.

Stk. 2. Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

§ 4 Arealernes drift og anvendelse

Stk. 1. Det fredede område skal i sin helhed fastholdes som offentligt naturrområde, og må ikke omlægges, jordbehandles, drænes, opdyrkes, tilplan-tes, gødskes eller sprøjtes med bekæmpelsesmidler.

Stk. 2. Fredningen er ikke til hinder for, at skydeklubben med tilhørende aktiviteter i fredningsområdets sydøstligste hjørne kan fortsætte som hidtil. Nødvendigt byggeri og anlæg, som knytter sig til skydebaneaktiviteterne, kan opføres uden fredningsnævnets dispensation.

§ 5 Terrænændringer mv.

Stk. 1. Terrænændringer herunder råstofindvinding er ikke tilladt.

Stk. 2. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning eller i forbindelse med arkæologiske udgravninger efter Fredningsnævnets forudgående godkendelse.

§ 6 Bebyggelse, veje og tekniske anlæg

Stk. 1. Det må ikke opføres bebyggelse eller etableres anlæg.

Stk. 2. Fredningsnævnet kan dispensere til opførelse af enkelte anlæg til understøttelse af almene rekreative formål, som f.eks. fugletårne og sheltere.

Stk. 3. Der må ikke anlægges nye veje i området.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for midlertidig anbringelse af skurvogne eller skure, der i kortere perioder er nødvendige for drift eller naturpleje (max. 6 uger).

Stk. 5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige hegn og læskure for får, kreaturer og lignende efter plejemyndighedens godkendelse af udformning, størrelse og placering.

§ 7 Offentlighedens adgang

Stk. 1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

Stk. 2. På arealer, som på fredningstidspunktet er offentligt ejede, er der uanset fremtidigt ejerforhold fri fladefærdsel overalt til fods og på alle tider af døgnet i medfør af fredningen, og i øvrigt skal der fremover være adgang til disse arealer i overensstemmelse med reglerne for adgang til offentligt ejede arealer i naturbeskyttelsesloven og den hertil knyttede bekendtgørelse om offentlighedens adgang til at færdes og opholde sig i naturen.

Stk. 3. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges.

Stk. 4. Hvor adgang til de på fredningskortet udpegede stier forhindres ved hegning af hensyn til græssende husdyr, skal stierne holdes åbne og tilgængelige for offentligheden med stenter, klaplåger, færister eller lignende, eller ved at føre stien udenom eller imellem foldene.

Stk. 5. Plejemyndigheden kan af hensyn til bevarelsen af plante- og dyrelivet fastsætte regler for begrænsning af offentlighedens færdsel i området.

Stk. 6. Plejemyndigheden sikrer, at stier som fremgår af fredningskortet holdes åbne ved slåning af sporet mindst en gang årligt.

Stk. 7. Plejemyndigheden sikrer, at de stier som fremgår af fredningskortet, er afmærkede i terrænet og dermed synlige for publikum.

Stk. 8. Der må ikke etableres spor til mountainbikes på øvelsesområdet. Cykling på stier, som er egnet til cykling på almindelig cykel, er tilladt, medmindre andet er angivet.

§ 8 Plejemyndighed, naturpleje og naturgenopretning

Stk. 1. Plejemyndigheden, som er Staten for statsligt ejede arealer og kommunen for egne samt privatejede arealer, kan gennemføre pleje i henhold til den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål. Plejen skal tilrettelægges med henblik på øget diversitet i forhold til den enkelte naturtype.

Stk. 2. Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan over det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, og de senere for højst 10 år.

Stk. 3. Plejeplanen kan, ud over initiativer til natur- og landskabspleje efter aftale med lodsejerne, indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke og stenter.

Stk. 4. Fredningen er ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning eller genskabelse af den naturlige hydrologi i området som f.eks. en vandstandshævning på lavbundsarealerne, efter nærmere beskrivelse i en plejeplan.

Stk. 5. På længere sigt er fredningen ikke til hinder for indgreb der genopretter en selvforvaltende natur med fri dynamik og naturlige processer (rewilding) efter en samlet plan og med fredningsnævnets tilladelse.

§ 9 Jagt

Jagt er ikke tilladt i det fredede område og der må ikke fodres, opdrættes eller udsættes vildt. Ved sygdom hos vildtet, kan der ske regulering.

§ 10 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.”

7. Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falsters afgørelse

7.1 Fredningsnævnets behandling af sagen

7.1.1 Fredningsnævnets offentlige møde

Under fredningsnævnets behandling af sagen blev der afholdt offentligt møde på den 21. august 2023.

Under det offentlige møde redegjorde Danmarks Naturfredningsforening for det fremsendte fredningsforslag, samt for foreningens særstandpunkt i forhold til medsagsrejser, Næstved Kommune, vedrørende skydebanen i det sydøstlige hjørne af det foreslåede fredningsområde.

Næstved Kommune redegjorde for kommunens arbejde med at etablere et rekreativt bånd omkring Næstved by. Det foreslåede fredningsområde indgår ifølge kommunen som en central del af dette rekreative bånd.

Miljøstyrelsen (nu Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø) bemærkede, at styrelsen anerkender områdets naturmæssige og landskabelige værdier og ikke vil modsætte sig en fredning. Styrelsen fandt dog, at jagt ikke bør reguleres gennem fredningsbestemmelserne, hvorfor den foreslåede § 9 bør udgå.

Forsvaret udtalte sig imod fredningen og anførte, at Forsvaret ikke har planer om at forlade området. Forsvaret oplyste videre, at der er pres på tilgængelige øvelsesterræner, og at der forventes en øget belastning på eksisterende øvelsesarealer. Forsvaret anførte desuden, at en fredning, også en fredning med hvilende bestemmelser, vil kunne vanskeliggøre Forsvarets nødvendige anvendelse af arealet.

Danmarks Jægerforbund anførte, at en fredning ikke bør anvendes som reguleringsinstrument for jagt, som også har en rekreativ karakter, og at regulering af jagt bør ske i medfør af jagtlovgivningen.

7.1.2 Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget

Næstved Kommune fremhævede, at Næstved Øvelsesplads på grund af sin bynære placering har væsentlig betydning for borgernes muligheder for at dyrke friluftsliv. Det blev anført, at fredningen blandt andet ønskes gennemført for at sikre de rekreative muligheder på arealet på et tidspunkt, hvor Forsvaret eventuelt ikke længere anvender området. Kommunen henviste til undersøgelser, der viser betydningen af grønne områder i en afstand af højst tre kilometer fra bolig eller arbejdsplads for at understøtte daglig brug. Adgang til bynære grønne områder blev fremhævet som væsentlig for folkesundheden, herunder i forhold til stressreduktion, fællesskaber samt børns og unges indlæring.

Det blev oplyst, at kommunen havde etableret en grøn ring bestående af nye skov- og naturområder omkring byen, hvor Næstved Øvelsesplads indgår som en del. Formålet er at sikre adgang til natur- og friluftsområder inden for cirka ti minutters cykelafstand. Gennem kommunens friluftsstrategi er der etableret et netværk af rekreative ruter, som både forbinder naturområderne indbyrdes og skaber forbindelse mellem byen og områderne. Øvelsespladsen er blandt andet forbundet med byen via ruterne ”Den

Grønne Ring” og cykelruten ”Munkevejen”, og kommunen forventede, at disse forbindelser fremover vil øge områdets rekreative betydning.

Forsvaret udtalte sig imod en fredning af området og oplyste, at der ikke foreligger planer om at afhænde Næstved Øvelsesplads. Det blev tværtimod anført, at der kan forventes en øget anvendelse af terrænet.

Forsvaret henviste i den forbindelse til Naturklagenævnets afgørelse af 29. juni 2009, hvori det blev fastslået, at der ikke var grundlag for at gennemføre en fredning af Næstved Øvelsesplads. Forsvaret anførte, at afgørelsen fortsat måtte anses for relevant, idet området fortsat udgør et væsentligt øvelsesterræn, og idet der ikke foreligger umiddelbare trusler mod de beskyttelsesværdige værdier i området.

Forsvaret fremhævede desuden, at hovedparten af området allerede er beskyttet efter naturbeskyttelseslovens § 3.

7.2 Fredningsnævnets afgørelse og begrundelse

Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falster har den 16. januar 2024 i medfør af naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, truffet afgørelse om ikke at gennemføre en fredning af Næstved Øvelsesplads. Fredningsnævnet har ikke forud for denne afgørelse truffet afgørelse om screening af fredningsforslaget efter reglerne i miljøvurderingsloven.

Fredningsnævnet har indledningsvis henvist til, at Naturklagenævnets ophævelse af den tidligere afsagte fredningskendelse var begrundet med, at den frygt, der havde ført til, at fredningsforslaget blev rejst, ikke længere var aktuel.

Fredningsnævnet har herefter lagt til grund, at der ikke foreligger en anden situation end den, der forelå, da Naturklagenævnet traf afgørelse i 2009. Fredningsnævnet har herved lagt vægt på, at der intet er oplyst om, at Forsvaret, har planer om at afhænde arealet hverken helt eller delvist. Fredningsnævnet har videre lagt vægt på, at Forsvaret har tilkendegivet, at der tværtimod må påregnes øget militær brug af området.

Fredningsnævnet har vurderet, at arealet allerede er tilstrækkeligt beskyttet, da ca. 92 % af fredningsområdet er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, og at dette gælder, uanset hvem der ejer arealerne. Fredningsnævnet har således vurderet, at fredningsområdet i forvejen er godt beskyttet mod byudvikling, terrænregulering eller fragmentering.

Fredningsnævnet har videre bemærket, at det ikke fremgår konkret hvilke 8 % af arealet, der ikke er omfattet af beskyttelsen i naturbeskyttelseslovens § 3, men fredningsnævnet har antaget, at det er arealet, der benyttes af Næstved Flugtskydningscenter og vejen, der fører dertil. Fredningsnævnet har om dette areal udtalt, at arealet muligvis vil kunne få betydning som spredningskorridor for beskyttede og andre arter, såfremt flugtskydningscentret af den ene eller den anden grund ikke længere findes på området.

Fredningsnævnet har under henvisning til, at det pågældende areal er beliggende i landzone imidlertid vurderet, at der er snævre grænser for, hvad arealet kan bruges til. En ændring af zonestatus vil ifølge fredningsnævnet også tage så lang tid, at der vil være tid til at rejse en fredningssag igen, hvis det skulle være aktuelt.

8. Klagens indhold

Fredningsnævnets afgørelse om ikke at gennemføre fredning af Næstved Øvelsesplads er påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af Danmarks Naturfredningsforening, jf. naturbeskyttelseslovens § 43, stk. 2, nr. 4 jf. stk. 1.

Danmarks Naturfredningsforening har i sin klage overordnet anført, at fredning af Næstved Øvelsesplads bør gennemføres. Klager har oplyst, at der gennem de seneste 25 år er gennemført en række fredningssager med hvilende bestemmelser på Forsvarets arealer. Om baggrunden for disse fredninger har klager oplyst, at disse fredninger har til formål at sikre værdifuld natur på Forsvarets arealer i rette tid, før disse arealer eventuelt måtte blive afhændet. Klager har videre anført, at disse "hvilende fredninger" er udtryk for rettidig omhu, særligt fordi erfaring viser, at det kan være vanskeligt at få gennemført en fredning, når et område først er afhændet.

Klager har videre anført, at det ikke er korrekt, når fredningsnævnet i sin afgørelse lægger til grund, at der i den aktuelle fredningssag ikke foreligger en anden situation end den, der forelå, da Naturklagenævnet traf afgørelse i 2009. Klager har således påpeget, at der i 2009 var lagt op til en fredning, som skulle fungere med det samme, og som i øvrigt omfattede et langt større areal, end det, som nærværende fredningssag omfatter.

Vedrørende det af fredningsnævnet anførte om, at området allerede er godt beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3, har klager bemærket, at arealer beskyttet efter § 3 kan vokse ud af beskyttelsen, hvis ikke naturen forvaltes med biodiversitetsformål for øje. Såfremt disse arealer vokser ud af beskyttelsen, ligger de i princippet åbent for byudvikling, sportsanlæg, landbrugsafgrøder, solcelleparker eller andet, som kan blive aktuelt, når Forsvaret en dag ikke længere har brug for arealet. Beskyttelsen i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3 er således efter klagers opfattelse ikke en særlig stærk beskyttelse.

Klager har desuden fremhævet, at det følger af Handlingsplan for fredning fra 2013, at sikring af større, sammenhængende naturområder er et fokusområde. Baggrunden herfor er ifølge klager, at naturen er fragmenteret og opsplittning af naturarealerne har medført, at spredningsmulighederne for dyr og planter er blevet forringet. Klager har herved påpeget, at Næstved Øvelsesplads netop udgør et sådant større sammenhængende naturområde, både i sig selv og i sammenhæng med de omkringliggende skove, Kalbyris og Fredskov.

Klager har videre anført, at Danmark og hele verden står midt i en alvorlig biodiversitetskrise, hvor mange arter uddør. Hvis den udvikling skal vendes, skal den eksisterende natur beskyttes bedst muligt, samtidig med at naturarealer og biodiversiteten øges i både eksisterende og nye naturområder. Klager har påpeget, at Forsvarets øvelsesområder i denne sammenhæng er en af de oplagte og lavthængende frugter, da en fredning ikke generer Forsvarets aktiviteter, men sikrer at store offentligt ejede arealer på sigt forvaltes med øget biodiversitet som mål.

Det fremgår af klagen, at der ifølge EU's Biodiversitetsstrategi og Biodiversitetsrådet anbefalinger skal udlægges 30 % beskyttet natur og 10 % strengt beskyttet natur i 2030. Klager har herved anført, at der netop med en fredning vil være en garanti for, at området på sigt har den nødvendige beskyttelse, og at der sikres en god forvaltning af naturværdierne, hvis Forsvaret forlader området, hvilket er nødvendigt for at arealet kan medregnes i opgørelsen af beskyttet natur.

Om naturværdierne i området fremgår det af klagen, at Næstved Øvelsesplads rummer store naturværdier, og at det som supplement til fredningsforslaget på dette punkt i øvrigt kan bemærkes, at området rummer flere bilag IV-arter som markfirben, klokkefrø, stor vandsalamander, springfrø og forskellige flagermusarter. Klager har desuden påpeget, at området har et stort rekreativt potentiale.

Det er endvidere oplyst i klagen, at Forsvarsministeriets naturfredningsudvalg allerede i 1974 foreslog en fredning af øvelsesområdet på grund af dets store landskabsværdier. Klager har videre oplyst, at klager i perioden fra 2020-2021 har været i dialog med Forsvarsministeriet med henblik på at sikre en god dialog om fremtidige hvilende fredninger på Forsvarets arealer.

9. Bemærkninger under sagens behandling i Miljø- og Fødeklagenævnet

9.1 Hensigtserklæring

Miljø- og Fødeklagenævnet har i september 2025 modtaget orientering om, at Danmarks Naturfredningsforening og Forsvarsministeriet har indgået hensigtserklæring af 18. september 2025 om fælles indsats for at sikre værdifulde naturområder, der ejes af Forsvaret. Det fremgår af erklæringen, at Forsvarsministeriet og Danmarks Naturfredningsforening ønsker, at de store naturmæssige og rekreative værdier og potentialer, der findes i visse skyde- og øvelsesterræner, der ejes af Forsvarsministeriet, skal sikres for eftertiden. Det fremgår videre, at det samtidig er afgørende, at terrænerne fortsat kan danne ramme om Forsvarets vigtige samfundsopgaver, så længe Forsvaret ejer arealerne.

Af hensigtserklæringen fremgår det videre, at Forsvarsministeriet og Danmarks Naturfredningsforening vil indlede et samarbejde, hvor naturen i en række af Forsvarsministeriets skyde- og øvelsesterræner fredes i form af

en ”hvilende fredning”, hvor fredningen indtræder, når Forsvarsministeriet afhænder arealerne. En hvilende fredning vil således ikke få indvirkning på den nuværende og fremtidige forsvars- og beredskabsmæssige anvendelse og indretning af terrænerne.

Det fremgår endvidere af hensigtserklæringen, at samarbejdet indledningsvis omfatter Jægerspris skyde- og øvelsesterræn, hvor fredningen er gennemført, og Hevring skydeterræn, hvor forslag om ”hvilende fredning” er igangsat. Derudover har Forsvarsministeriet tilkendegivet opbakning til Danmarks Naturfredningsforenings hensigt om at fremsætte forslag om ”hvilende fredning” for Borris Skydeterræn og Højstrup Øvelsesplads.

Endeligt fremgår det af hensigtserklæringen, at der ved fremtidige udpegninger lægges vægt på, at der på områderne er dokumenterede naturværdier, og at de ikke må omfatte områder, som indeholder parkeringspladser, vaskepladser, depoter, værksteder, indkvartering, flyvestationer, antenner og andre tekniske anlæg, bygninger eller kapaciteter. Det forudsættes i øvrigt, at der er en bred lokal tilslutning hertil.

Hensigtserklæringen indeholder ikke juridiske forpligtelser for hverken Danmarks Naturfredningsforening eller Forsvaret.

9.1.1 Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger

Danmarks Naturfredningsforening har bemærket, at sagen om fredning af Næstved Øvelsesplads sandsynligvis ville være skrevet ind i hensigtserklæringen, hvis ikke sagen allerede var rejst og aktuelt verserer ved Miljø- og Fødevareklagenævnet. Foreningen har videre anført, at sagen på alle måder er lige så oplagt, som de sager, der er skrevet ind i hensigtserklæringen, herunder bl.a. Hevring Hede, Borris Hede og Højstrup Øvelsesplads.

Danmarks Naturfredningsforening har i øvrigt bemærket, at der allerede er gennemført hvilende fredninger på en række forsvarsområder, herunder bl.a. Hyby Fælle, Høvelte, Sandholm, Sjælsmark Øvelsesplads og Jægerspris. Disse sager er ifølge foreningen helt sammenlignelige med sagen om fredning af Næstved Øvelsesplads, hvorfor der også i lyset af den nye hensigtserklæring bør gennemføres en fredning af området.

9.2 Forsvarets bemærkninger

Forsvaret har oplyst, at der i forbindelse med udarbejdelse af hensigtserklæringen ikke blev peget på, at Næstved Øvelsesplads burde indgå i hensigtserklæringen, hvorfor området ikke er omfattet.

Om forventningerne til den fremtidige anvendelse af øvelsespladsen har Forsvaret oplyst, at der forventes en betydelig øget anvendelse af øvelsespladsen i fremtiden, idet der på Sjælland er stor mangel på øvelsespladser.

10. Miljø- og Fødevareklagenævnets behandling af sagen

I sagens behandling har Miljø- og Fødevareklagenævnets medlemmer deltaget: Hanne Paarup Olsen (formand), landsdommerne Helle Krogager Rasmussen og Anne Bendfeldt Westergaard, og de læge medlemmer Erling Bonnesen, Lene Hansen og Maria Temponeras.

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 1, afsluttes fredningsnævnets behandling af en fredningssag med, at fredningsnævnet træffer afgørelse om, hvorvidt fredningen skal gennemføres, idet fredningsnævnet i så fald fastlægger fredningens geografiske udstrækning og fastsætter nærmere fredningsbestemmelser for området, jf. § 38.

Fredningsnævnets afgørelse efter naturbeskyttelseslovens § 40, stk. 1, kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet, jf. § 43, stk. 1.

Sagen er behandlet af Miljø- og Fødevareklagenævnet uden forudgående besigtigelse.

10.1 Det retlige grundlag

Ifølge naturbeskyttelseslovens § 33, stk. 1, kan der gennemføres fredning af landarealer til varetagelse af de formål, der er nævnt i naturbeskyttelseslovens formålsbestemmelse i § 1:

”§ 1. Loven skal medvirke til at værne landets natur og miljø, så samfundsudviklingen kan ske på et bæredygtigt grundlag i respekt for menneskets livsvilkår og for bevarelsen af dyre- og plantelivet.

Stk. 2. Loven tilsigter særligt

1) at beskytte naturen med dens bestand af vilde dyr og planter samt deres levesteder og de landskabelige, kulturhistoriske, naturvidenskabelige og undervisningsmæssige værdier,

2) at forbedre, genoprette eller tilvejebringe områder, der er af betydning for vilde dyr og planter og for landskabelige og kulturhistoriske interesser, og

3) at give befolkningen adgang til at færdes og opholde sig i naturen samt forbedre mulighederne for friluftslivet.”

Det følger af naturbeskyttelseslovens § 44, stk. 1, at Miljø- og Fødevareklagenævnet kan ændre fredningsnævnets afgørelse, herunder fredningens geografiske udstrækning, fredningsbestemmelserne og erstatningen. Dette gælder, uanset hvem der har rejst fredningssagen eller påklaget fredningsnævnets afgørelse, og uanset fredningsforslaget og de forslag og krav der er fremført for fredningsnævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet.

10.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det aktuelle fredningsforslag adskiller sig betydeligt fra fredningsforslaget i den tidligere fredningssag fra 2009, idet den nu foreslåede fredning er en hvilende fredning,

som ikke hindrer Forsvarets anvendelse af Næstved Øvelsesplads til militær brug. Flertallet er således ikke enigt med fredningsnævnet i, at der ikke foreligger en anden situation end den, der forelå, da Naturklagenævnet i 2009 traf afgørelse om ikke at frede Næstved Øvelsesplads. Fredningsnævnets afgørelse er dermed ikke truffet på et korrekt grundlag.

På baggrund af ovenstående finder flertallet, at fredningsnævnets afgørelse om ikke at gennemføre fredning af Næstved Øvelsesplads skal ophæves og hjemvises til fornyet behandling.

Et mindretal (Erling Bonnesen) finder, at fredningsnævnets afgørelse om ikke at gennemføre fredning af Næstved Øvelsesplads bør stadfæstes. Mindretallet har henvist til, at Forsvaret har oplyst, at der forventes en betydelig øget anvendelse af øvelsespladsen i fremtiden, hvorfor der ikke er udsigt til, at området afhændes. Mindretallet har desuden bemærket, at Næstved Øvelsesplads ikke er omfattet af hensigtserklæringen om samarbejde om hvilende fredninger på visse af Forsvarets arealer indgået mellem Danmarks Naturfredningsforening og Forsvarsministeriet. Mindretallet har på den baggrund vurderet, at gennemførelse af en hvilende fredning i den konkrete sag ikke kan begrundes.

10.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets øvrige bemærkninger

Et flertal i Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker, at fredningsnævnet ved den fornyede behandling skal foretage en konkret vurdering af fredningsværdierne i området og eventuelle konkrete og potentielle trusler mod disse med henblik på at tage stilling til, om der skal gennemføres en hvilende fredning af Næstved Øvelsesplads.

Flertallet bemærker desuden, at eventuelle fremtidige salgsplaner samt den bynære beliggenhed kan udgøre potentielle trusler, som en hvilende fredning kan beskytte imod. Fredningsnævnet skal ved den fornyede behandling således foretage en konkret vurdering af, om fredning af Næstved Øvelsesplads vil være rettidig omhu.

10.4 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet ophæver Fredningsnævnet for Sydsjælland, Møn, Lolland og Falsters afgørelse af 16. januar 2024 om ikke at gennemføre fredning af Næstved Øvelsesplads i Næstved Kommune og hjemviser sagen til fornyet behandling ved fredningsnævnet.

Afgørelsen vil blive offentliggjort på mfkn.naevneneshus.dk. Afgørelsen kundgøres endvidere i Statstidende.

Hanne P. Olsen

Hanne Paarup Olsen
Stedfortrædende formand